

Don Anton BELAN, **Kotorsko zavjetno svetište Gospe od Zdravlja**, NIP »Gospa od Škrpjela – Perast«, Kotor, 2017., 42 str. + nepaginirane ilustracije

Knjiga koju ovdje predstavljamo rad je generalnoga vikara Kotorske biskupije don Antona Belana i ujedno prva zaokružena monografija posvećena svetištu Gospe od Zdravlja, smještenome na brijegu Sveti Ivan koji vodi do kotorske utvrde. U arhivskim vrelima i historiografiji Gospino svetište susreće se i pod imenima Gospa od Počivala, Madonetta, Madonna a quiete, Madonnina, Madonetta del monte, Gospa od Zdravlja ili Madudina, kako je u Kotoru još i danas zovu.

U predgovoru naslovljenom »Kotorska biskupija – vrata okrenuta Zapadu« (9-14) autor sažeto i pregledno donosi osnovne podatke o povijesti rečene biskupije i počecima kršćanstva na tome prostoru, navodi prve spomene kotorskih biskupa, ukazuje na potpadanje biskupije metropolitanskomu sjedištu u talijanskom Bariju, prati postupno useljavanje pravoslavnoga žiteljstva te ističe da su Kotor i Kotorska biskupija, zahvaljujući stalnoj okrenutosti Zapadu, ali prihvaćajući i strujanja s Istoka, postali prostor koji danas baštini veći dio sveukupnoga kulturnog pokretnoga i nepokretnoga spomeničkog fonda današnje države Crne Gore. Nadalje, posebno se ističe važnost kulta Bogorodice u Boki te u tom kontekstu važno mjesto zauzima crkva Gospe od Zdravlja.

Slijedi poglavlje posvećeno Gospi od Zdravlja (15-24). Donose se podatci o povijesti samoga svetišta (vjerojatno je najstariji naziv bio Gospa od Počivala), o gradnji crkve i prvim spomenima u izvorima 1518. godine, počecima hodočašćenja te daje opis vanjskoga i unutarnjega prostora crkve. Na tome mjestu saznajemo o grobnicama bokeljskih uglednika u crkvi, stradanju crkve u eksploziji barutane 1730. godine, kao i o obnovi crkve 1994. godine. U poglavlju »Kotorske zidine« (24-29) sažeto se govori o povijesti kotorskih fortifikacija i navode crkve koje su u okviru zidina na brijegu bile podignute. Slijedi osvrt na prikazanje Marijino u Hramu (29-30) te na rasprostranjenost kulta Gospe od Zdravlja (30-33) u Crkvi nakon kuge 1630. godine, posebice u krajevima koji su stoljećima bili sastavni dio mletačkih stečevina. Završni tekstualni dio knjige donosi opis proslave 1700 godina Milanskog edikta u svetištu Gospe od Zdravlja (33-35), a koja je održana 2013. godine. Na kraju toga dijela knjige objavljena je pjesma molitva u čast Gospe od Zdravlja (36-38) te sažetici na engleskome i talijanskome jeziku (39-42).

Poseban dio knjige čini fotogalerija (nenumерiran dio knjige) s brojnim ilustracijama crkve i njezine unutrašnjosti, kotorskih gradskih zidina, s proslave Milanskoga edikta u svetištu 16. ožujka 2103., križnoga puta 2104. – 2016. godine te misa održanih tijekom proteklih desetljeća u tome Bokeljima omiljenom hodočasničkom odredištu.

Iako opsegom nevelika, monografija don Antona Belana sadrži pregled povijesti i značenja zavjetne crkve Gospa od Zdravlja. U tekstu je, uz brojnu znanstvenu i stručnu literaturu, uporabljeno i gradivo Istorijaskog arhiva u Kotoru i Biskupskoga arhiva u Kotoru te su tako objavljeni brojni novi podatci koji istraživačima dosad nisu bili poznati. Ovom se knjigom, naposljetku, rasvjetljava, i širem čitateljstvu uz obilje kvalitetnih ilustracija predstavlja, jedna od mnogih bokeljskih crkava, koja je i danas često odredište, hodočasnika toga kraja.

Lovorka Čoralčić